

Licht in onze ogen

Ledevaartkerk, Chaam, Kerstnacht, 24 december 2020
Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Jesaja 9: 1-7

Tweede Schriftlezing: Lucas 2: 1-7

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Kerst is dit jaar anders dan we ons dat hadden voorgesteld. Hier en daar hoor je zelfs de verzuchting dat Kerst dit jaar niet doorgaat. Geen Kerstmarkten, geen grootse familiefeesten, geen kerstgevoel... Maar er zijn ook andere geluiden te horen. Bijvoorbeeld dat het dit jaar juist meer dan ooit echt Kerst zal zijn. Kerst gaat immers over hoop en licht in de duisternis... Nieuwe moed in moeilijke tijden, licht in donkere dagen. Zo beginnen vrijwel alle kerstverhalen: het is donker, er is narigheid, er gaat heel veel mis. En te midden van al die duisternis komt er een lichtpuntje. Dit jaar is het Kerstfeest niet zoals de meesten van ons hoopten. En toch kunnen we met elkaar op zoek naar de lichtpuntjes. Want juist tegenover het donker is het licht goed zichtbaar.

De evangelist Lucas schildert het kerstverhaal in licht en donker. Hij heeft al verteld over de geboorte van de profeet Johannes, en over het meisje Maria dat zwanger is van een beloftevol kind. Heel hoopvol en prachtig allemaal. Maar dan zoomt Lucas uit naar het grote wereldtoneel. Keizer Augustus wil een volkstelling houden. De keizer van het machtige Romeinse Rijk wil zijn onderdanen tellen om zijn macht vast te houden en om belasting te heffen. Augustus is trouwens niet zijn eigen naam. De keizer heet Gaius Octavianus. Dat betekent zoiets als 'Jan van nummer acht'. Niets bijzonders dus. De naam Augustus betekent 'de verhevene'. Een naam die alleen voor goden gereserveerd is. Die Gaius Octavianus vindt zichzelf heel belangrijk, alle onderdanen in zijn immens grote rijk zijn aan hem ondergeschikt. Iedereen moet mee in de molen van zijn bureaucratie. Als je het verhaal zo leest, wordt het ineens actueel. Bureaucratie is nog altijd in staat mensenlevens te vermorzelen.

Dat is de donkere achtergrond die Lucas schildert. In het duistere machtsspel van de wereldpolitiek, moeten twee jonge mensen op reis. Maria en Jozef. Op een wel heel ongelukkig moment in hun leven, want die jonge vrouw Maria is hoogzwanger. Tot overmaat van ramp is er ook nog geen plaats in de herberg. En toch wordt het kind geboren. Toch wordt het Kerst. Wij denken bij het kribbetje in de stal aan iets heel liefs, maar in werkelijkheid moet het een doffe ellende geweest zijn. In onze tijd misschien nog het meest vergelijkbaar met kamp Moria. Die plek waar mensen vooral NIET welkom zijn. De laatste plek waar je een kind ter wereld wil brengen. Voor dit kind is geen plaats, maar in Gods verhaal maakt dat niet uit. Sterker nog: dit kind is er voor diegenen voor wie geen plaats is. Tegen de troosteloze achtergrond van die onherbergzame plek straalt het licht van het Kind dat nieuwe hoop belichaamt! Het kind dat de naam krijgt: Emmanuel: God met ons! Een grotere tegenstelling met die zogenaamd verheven keizer is nauwelijks mogelijk.

Te midden van het donker is daar ineens het licht van nieuwe hoop. Daarover zingt ook de profeet Jesaja. Hij weet waar hij het over heeft. Hij kent situaties van oorlog, van ellende, van angst. Daarbij vergeleken stellen onze problemen niet veel voor. Die stampende laarzen doen denken aan de tweede wereld oorlog. En helaas zijn er ook nu nog plekken waar mensen de last dragen van de ellende van oorlog en geweld. Vanuit die ellende, die donkere duisternis, schrijft Jesaja over hoop. Over een nieuw begin, over een stralende toekomst. De geboorte van een nieuwe koning, die alles goed zal maken. In het donkerste donker ziet Jesaja het licht van de toekomst. Over welk koningskind Jesaja het precies heeft, weten we niet. Maar het is niet voor niets dat de evangelisten dit visioen oppakken. Zij brengen het goede nieuws over een ander soort vorst. Een vorst die geboren wordt onder deplorabele omstandigheden, die niks te maken wil hebben met machtsspelletjes, die tot het uiterste solidair is met de armen, de ellendigen, met degenen die er niet bij horen of die niet mee kunnen komen. Éen die moed geeft aan de moedelozen en hoop aan de hopelozen, die de machtelozen in het licht zet en kiest voor de troostelozen. Een kind dat licht brengt in de duisternis.

Onze duisternis is misschien niet zo donker als die van Jesaja, maar dat wil niet zeggen dat het allemaal makkelijk is. Mensen zijn bang om ziek te worden, of misschien zijn ze het al. Mensen die ziek geweest zijn, voelen zich nog altijd niet de oude. Mensen hebben met eenzaamheid te maken, of juist met werkstress, vooral als je in de zorg werkt of bij de politie, in het onderwijs of in de IT. En er zijn mensen die juist geen werk meer hebben omdat hun baan niet meer bestaat... Of jongeren die hun toekomst verbrijzeld zien worden. Er zijn heel veel zorgen, ik heb ze vast nog niet allemaal benoemd. Maar door al die zorgen heen kan het licht schijnen van nieuwe hoop, van nieuwe moed, van gemeenschappelijkheid en gezamenlijkheid ondanks alles, van nieuwe initiatieven en van creatieve ideeën. Wat we momenteel ook voor narigheid meemaken, juist te midden van de narigheid wordt het Kerstkind geboren! Juist in het donker schijnt het licht van Kerst. Dat is wat we vandaag vieren. Dat God in een pasgeboren mens ter wereld is gekomen om het licht te laten schijnen voor alle mensen.

Amen